

Referat - Borgermøde om fremtidens arealanvendelse 31. marts 2025 kl. 17.30-20.00

Referent: Nicoline Veggerby, KU

Velkomst - Kirsten Brusgård, Samsø Kommune

I dag er afholdt 4. workshop om fremtidens arealanvendelse. Det var den sidste workshop, og nu begynder arbejdet med plangruppen. Etablering af plangruppen i april og videre arbejde i maj-juni. Se kommunens hjemmeside for referater mm. fra tidligere workshops.

Opsummering af processen - Jørgen Primdahl, Københavns Universitet

Der er foretaget skrivebordsanalyser i form af interviews af 93 lodsejere, og udarbejdelse af en landskabsanalyse. Se slides for opsummering for forudsætninger for arealomlægninger. En række projekter er nævnt indtil videre, se slides for opsummering.

På baggrund af forudgående møder og input har der tegnet sig tre større indsatsområder, som har potentiale til at levere synergier mellem de mange målsætninger for arealer (rekreation, klima, miljø, biodiversitet mm). Nordby Bakker, Stavns Fjord og området syd for Tranebjerg (kaldet Sydsamsø i det følgende) er de tre større indsatsområder.

I Nordby Bakker og Stavns Fjord skal naturområdet udvides, hvilket vil have en klimaeffekt og kvælstofeffekt. Indsatsområdet 'Sydsamsø' har et primært mål om drikkevandsbeskyttelse. Fra workshoppen i eftermiddags var der opbakning til Nordby Bakker og Stavns Fjord som indsatsområder. Sydsamsø har en del gode jorder, og omlægning her vil være mere kompliceret. Opfordring til at dette indsatsområde fortsættes med henblik på at undersøge muligheder for mere natur og drikkevandsbeskyttelse.

Den økologiske forbindelse mellem Nordby Bakker og Stavns Fjord er ikke umiddelbart videreført som et indsatsområde.

Økologisk Samsø har spillet ind med et omfattende forslag, hvor der blandt andet udtages natur langs vandløbene. Der er store overlap mellem dette forslag og Sydsamsø-området

En række andre forslag, som ikke er relateret til treparten, er kommet på de andre workshops. Herunder blandt andet sammenhængende stier og formidling af kultur og historie. Se slides for disse.

Kommentarer:

- Hele kysten kan udpeges som favoritsteder.

Formand for Danmarks Naturfredningsforening, Samsø og formand for Samsø Erhvervsforum - Opsummering fra eftermiddagens workshop.

Generelt set var der opbakning til udpegningen af Nordby Bakker og Stavns Fjord som indsatsområder. Forslag om at udvide Stavns Fjord til at inddrage mosen i vest. Forslag om at udvide afgrænsningen for Nordby Bakker til at inddrage mosen øst for. Der var god stemning og villighed til at diskutere mulighederne. Det skaber grobund og forudsætninger for, at der kan laves indsatser.

Kommentarer:

- Hvem var til workshop i eftermiddag? Svar: En blanding af erhvervsrepræsentanter, relevante organisationer fra landbrug, natur, turisme mm.
- Er der fokus på andre måder at dyrke landbrug på til beskyttelse af drikkevand - eks økologisk landbrug eller permakultur? Svar: Nej, vi har i første runde udpeget områder.

Søren opsamling

Der kommer en række nye krav fra lovgivning i de kommende år (EU's naturgenopretningslov og EU's jordsundhedsdirektiv). Derudover skal de lokale treparter levere omlægningsplaner i løbet af dette efterår. Alle disse krav og politiske målsætninger skal tænkes ind i den samlede grønne helhedsplan for Samsø. PWC arbejder på at prissætte biodiversitet, hvilket kan finansiere udtagning af landbrugsjord i drift. Opfordring til at man spiller ind med jord, som kan indgå i en jordfordeling.

- Spg: Hvad er et indsatsområde? Svar: Det er større sammenhængende geografiske arealer, indenfor hvilke man kan planlægge for flere mål samtidig og forsøge at få midler til jordfordeling.
- Spg: Hvordan hænger indsatsområderne sammen med krav om reduktion af 55 tons N årligt - og OBS til at det skal hænge sammen med vedvarende energianlæg? Svar: Det afhænger af, hvilke konkrete projekter der etableres, og hvilke effekter de har i forhold til kvælstof.
- Spg: Hvorfor er den foreslåede bræmme rundt om øen ikke medtaget i oversigten over forslag? Svar: Det er en fejl. Forslaget kommer med på listen over indkomne forslag.
- Spg: Hvorfor lægge beslag på arealer til bestemte formål, vil det ikke forårsage, at andre projekter udenfor områderne går til grunde? Svar: Det ene udelukker ikke det andet. Indsatsområderne begrænser ikke, at der kan gennemføres omlægninger uden for de foreslåede indsatsområder.

Gruppesnak

Spørgsmål som oplæg til gruppesnak:

Hvilke større indsatsområder skal der sættes på de næste 5-10 år, når trepartsaftale og andre relevante mål for Samsø's fremtidige arealanvendelse skal forfølges?

Hvordan skal friluftsliv, turisme og vedvarende energianlæg understøttes i planlægningen?

Opsamling fra gruppesnak

Gruppe 1

- Fokus på en række områder. Solcelleanlæg har været problematisk ift. placering. Uvished omkring om der kan placeres solceller på øer jf. nationale politiske aftaler.
- Opfordring til at kommuneplantillæg vedr. biogasanlæg i Permelille udtages, da det vil give lugtgener, og at det ikke er rentabelt.
- Undring over at jordvarme ikke nævnes i kommuneplanen som vedvarende energi.
- Politisk pres er i gang for at få flere havvindmøller.
- Kreds ved Besser der er i gang med at lave et seniorbofællesskab med 24 lejeboliger. Ønske om her at finde en vedvarende energikilde. Her overvejes solceller på tagene, og andre tiltag, f.eks. et mini-energiselskab, som kan agere pilotprojekt for resten af øens landsbyer.

Gruppe 2

- Gruppen bakker op om de tre store indsatsområder. Anerkender det store arbejde, der skal foretages i Sydsamsø ift. at finde områder til projekter, når landbrugsjorden er god, og investeringerne er høje.
- Forslag om 10 meter (eller bredere) bræmme rundt langs hele øen.
- Forslag om forsinkelsesbassiner langs eksisterende vandløb.
- Forslag om at det foreslåede indsatsområde, Sydsamsø, udvides mod vest
- Mosen nord for Tranebjerg kan forbedres som rekreativt område.

Gruppe 3

- Anerkender de tre foreslåede indsatsområder
- Fra Tranebjerg mose ved Sørendens udspring skal der være en bræmme på 5-10 meter til gangsti langs hele Sørenden. Stisystemet fra Ballen til Brundby Mølle kan forbindes helt til Besser Made og fortsætte videre langs Stavns Fjord og op til Issehoved. Dette vil resultere i et stisystem på 33 km.
- Der er også et andet forslag om et muligt stisystem fra Fogedmark til Tranebjerg og så op til Stavns Fjord.
- Pt. er der ansøgt om permanent udtagning af ca. 75 ha
- Arealer langs Bjælkerenden (herunder Rågemosen) kan udtages.

- Forslag om udtagning langs Græsløkkerenden.
- Alle disse forslag om bræmmer langs eksisterende vandløb
- Forslag om udvidelse af Stavns Fjord afgrænsning til også at rumme arealet vest for Stavns Fjord (tæt på Sælvig camping - den lille trekant der mangler).
- Opfordring til at kontakte Søren Wiese og Michael Kristensen, hvis man har projekter der skal med i den lokale trepart.
- Ønske: Møgelmosen skal med i de projekter, der skal indgå i den lokale trepart.

Gruppe 4

- Har haft diskussioner vedr. økologi, bælgfrugter, permakultur mm.
- Har ikke opnået enighed i gruppen, men har diskuteret potentialerne i området for at sikre drikkevandsinteresser.

Gruppe 5

- Vi er på Samsø gået fra landbruget som det største erhverv, til at turisme vægter lige så meget. Diskussioner i gruppen vedr. hvordan turismen også kan få en stor stemme.
- Fortidsminder på Sydøen ligger midt på markerne. Ønske om at der kommer nogle stier på disse marker, og at der kommer nogle guidede ture til turister.
- Ønske om at arealudtagning projektet også rummer stier på tværs af marker.
- Ønske om flere hundeskove, ridentier.
- Ønske om bedre indkvartering til sæsonarbejdere.
- Ønske om bedre oplysninger og vejledninger for, hvor turisterne må være, og hvor de ikke må være.
- Behøver et sted at være permanent, eller kan områder være åbne for turisme 5 år i træk.
- Guidede ture i naturen er bedst, hvis man har fået lov af en lodsejer.
- Forslag om farm walks - en guide for turister, der kan komme ud og se hvordan landbrug fungerer

Opsamling i plenum

- Jo flere gange projekter nævnes, des nemmere bliver det at snakke om det.
- Arbejdet er lige begyndt, og nu er processen åbnet. Samsø kan agere inspirationskilde.
- Ønske om mere praksisnært info for små lodsejere, som ønsker at bidrage. Ønske om at dette tages med i det videre forløb, og at det ikke kun er de store lodsejere, der kan bidrage med deres jord.
- Spg: Hvor færdigt skal et projekt være, før man kan søge fonde? Svar: Det undersøges i den kommende tid.
- Opfordring til at der sendes link til en video med ud med referatet om Grønne strand - et eksempel på hvordan fonde kan være relevante på Samsø i helhedsplanen.

Link:

https://drive.google.com/file/d/1Rjsv9om2ufhRy2nK9bpr5P9KfpdnYQCW/view?usp=drive_link

- Spg: Hvordan er sondringen mellem de tre store indsatsområder og de andre projekter, der er foreslået i dag såsom vandløbene og de foreslåede stier?
Svar: de tre indsatsområder er indsatsområder ift. treparten, hvor der kan laves jordfordeling. Disse foreslåede indsatsområders grænser bliver justeret på bagkant af dagens workshop og borgermøde. De tre indsatsområder begrænser IKKE, at der ikke kan laves andre projekter udenfor områderne, såsom stierne.
- Der er en ny reform på vej af EU's fælles landbrugspolitik. Her kommer der muligvis til at være større fokus på lokale, sammenhængende planer. Her kan Samsø have et forspring og evt. mulighed for at blive pilotprojekt for den fælles landbrugspolitik i EU.
- Input: Vi skal stoppe med at tænke på det som landbrugspolitik. Det, vi tjener penge på, er turisme. Det er tilfældigt, at det er landbrugere, der ejer størstedelen af jorden. Vi skal fokusere på en ø-politik. Fremhævelse af, at der ikke kun er de større jordejere, der skal have taletid i projektet for helhedsplanen.
- Vi skal arbejde sammen, og der er fokus på at få så mange stemmer involveret så muligt.
- Spg: Hvordan går vi nedefra og op nu? Plangruppen kommer med viden "nedefra", og arbejdet skal forløbe over 3-4 workshops fra april-august. Herefter vil der være et offentligt møde og efterfølgende ændringer. Slutteligt vil der komme en proces i kommunalbestyrelsen.
- Der er kamp om de mange kommende tilskudspuljer og penge fra fonde. Derfor er det en vigtig forudsætning, at planerne også kommer ud og leve.
- Spg: Hvordan bliver plangruppen nedsat? Svar: Først kommer der et forslag til nedsættelse af plangruppen fra parterne bag helhedsplanen. Herefter kan der tilføjes medlemmer til plangruppen.
- Diskussion i plenum vedr. vægtningen af indflydelse fra lodsejere med meget jord kontra borgere i kommunen uden meget jord, samt hvordan mindre lodsejere kan udfylde de "huller", der er i den kommende plan.
- Mindre lodsejere og mindre projekter kan sagtens bidrage med strategiske projekter - også uden for de tre foreslåede indsatsområder.
- Det er en sårbar proces at lave en helhedsplan, og der er brug for opbakning. Store, prioriterede projekter, som man i fællesskab kan lave indsatser for, er en vigtig del af helhedsplanen, og også her at det er muligt at søge penge hos fonde for større projekter.
- Arealudlægning til kvashegn blev ikke nævnt som muligt projekt.